

HOA MINH TRẦN

nhà nam

THẾ GIỚI

NXB THẾ GIỚI

HOA MINH TRẦN

hoài niệm về
“Ngôi Nhà Chung của Cộng đồng Hoa Minh”

Mộng Lên Trời

"... Bụi vàng nước ngọt núi xa
Ngàn năm dâu bể chỉ là bóng cầu
Quê nhà vài cụm khói sương
Biển bao la rót được dâu chén đầy."

thơ Lý Hạ

lời ngỏ

Khi quyển sách của những đứa trẻ lớn lên giữa lòng Sài Gòn như chúng mình, may mắn đến được tay bạn, hãy dành ra một vài phút để suy ngẫm về nó, bạn nhé!

Hoa Minh - một thị trấn của người Hoa bắt nguồn từ gốc Hoa Kiều và Minh Hương. "Hoa Minh Trấn" không phải ngẫu nhiên mà chúng mình dùng cái tên này đặt cho quyển sách tâm huyết. Ẩn giấu trong đây là nỗi niềm cảm thông sâu sắc dành cho họ - những con người xa quê mưu cầu sự sống, mà có lẽ đến lúc chỉ còn là một nắm đất, họ vẫn chưa có cơ hội để trở về, biết đâu?

*Thương mến,
Hoa Minh trấn!*

TRẦN
HOA MINH

*Quyển sách này là một cố gắng để đèn bù vào
khiếm khuyết và cũng là thay họ hoài niệm
về một nơi chốn mà nay ta càng thấy yêu
thương và luyến tiếc ...*

mục lục

06

Lời
Ngỏ

10

Chương 1
Nguồn Gốc

12

Lịch sử
Hình thành

32

Đời sống
Sinh hoạt

34

Phong tục
Tập quán

40

Nghi lễ
Truyền thống

22

Góc
Hoa Kiều

24

Góc
Minh Hương

28

Chương 2
Văn Hóa

44

Tết
Nguyên Đán

48

Tết
Đoàn Viên

52

Vàng
Mạ

chương
MỘT
nguồn gốc

TRẦN
HOÀMINH

唐人街 lịch sử hình thành

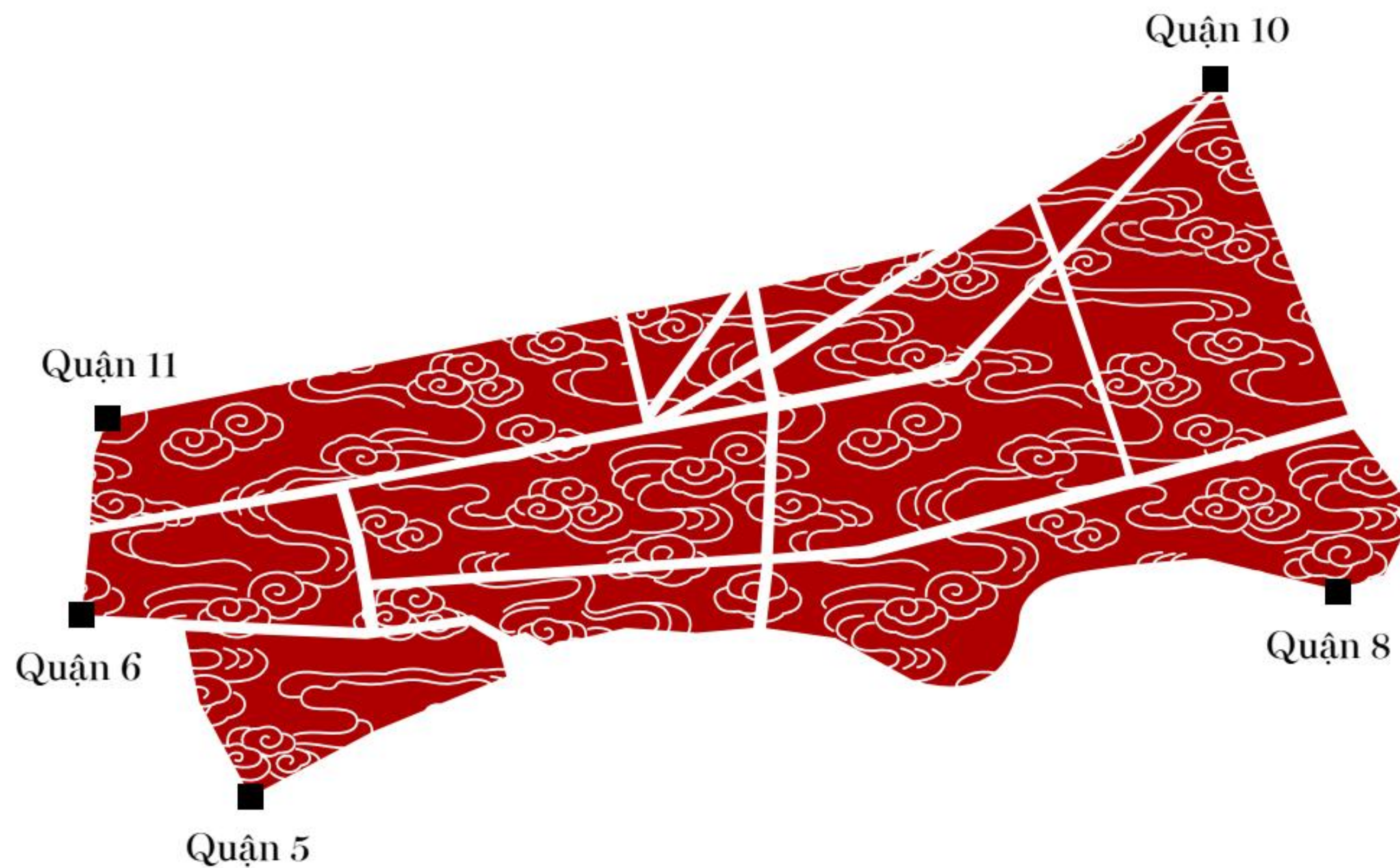
“Chúng tôi được sinh ra và lớn lên, được nuôi dưỡng, trưởng thành và thành đạt trên mảnh đất thân thương này, chúng tôi cũng mang tình yêu quê hương nồng nàn như bao người Việt Nam.”

Trong lịch sử khẩn hoang ở Nam Bộ, sự đóng góp của người Minh Hương và Hoa Kiều từ xưa đến nay về kinh tế, văn hóa rất to lớn. Bao nhiêu danh nhân Việt Nam trong lịch sử là có gốc Minh Hương, từ Trịnh Hoài Đức, Ngô Nhân Tịnh, Võ Tánh, Ngô Tùng Châu, Phan Xích Long, ... đến những nhân vật có tên tuổi trong văn hóa nghệ thuật gần đây như Hồ Dzếnh, Trịnh Công Sơn, Vương Hồng Sển, Lý Lan, ... Họ đã hòa nhập thành người Việt. Minh Hương là những người có tổ tiên là người Hoa, được sinh ra và thường trú trên lãnh thổ Việt Nam. Người Minh Hương và người Việt được hưởng quy chế bảo hộ như nhau trong các lãnh thổ của thuộc địa. Hoa Kiều là những người ngoại quốc đến Việt Nam tìm việc, phải đóng thuế cư trú, phải gia hạn thẻ cư trú và không có quyền bỏ phiếu.

di cư định cư

Sài Gòn là nơi tập trung người Hoa đông nhất nước ta.
Người Hoa cư trú rải rác trong nhiều quận huyện của
thành phố, đông nhất là tập trung sinh sống ở các
quận 5 , quận 11, các quận 10, quận 6 và quận 8.

di định cư

Giữa thế kỷ XVII trở về trước, chưa có nhóm cộng đồng người Hoa nào được hình thành trên vùng đất ngày nay là Nam Bộ, nhiều người Hoa từ các Minh Hương xã ở Thuận Hóa, Quảng Nam cũng theo chân người Việt đến định cư. Ở đây, đông đảo người Việt, Hoa tiếp tục đến sinh sống, xây dựng các phố chợ dọc hai bên con kênh Tàu Hủ, mở các cảng nước sâu trên sông Sài Gòn, thu hút thương thuyền ra vào buôn bán. Chợ Lớn phồn thịnh và sầm uất dần dần hình thành, làm trung tâm giao thương giữa 2 phố châu Mỹ Tho và củ lao Phố.

Di dân Trung Hoa định cư ở hầu hết các địa phương của Nam kỳ Lục tỉnh, trong đó đáng lưu ý là những nhóm cộng đồng mới dần dần xuất hiện ở Thủ Dầu Một, Bạc Liêu, Vĩnh Long, An Giang, ... với nhiều thế hệ người Minh Hương ra đời. Khi đã định cư, mỗi kiểu dân Trung Hoa phải gia nhập vào một trong năm Bang để chịu sự quản lý (đó là Quảng Đông, Triều Châu, Phúc Kiến, Hải Nam và Hạ Châu). Tất cả các điều này đã tạo nhiều thuận lợi để thu hút di dân Trung Hoa đến Việt Nam.

Hoa Kiều & Minh Hương

Hoa Kiêu là những người trong thời nhà Thanh đến Việt Nam và các quốc gia trong vùng Đông Nam Á lập nghiệp từ thế kỷ XVIII đến giữa thế kỷ XX.

Những người này trên một khía cạnh nào đó là những di dân kinh tế và vẫn còn giữ những liên hệ mật thiết với quê hương cũ. Việc quản trị những nhóm Hoa kiều này gặp rất nhiều trở ngại, nhất là mỗi khi có vấn đề liên quan đến sinh hoạt chính trị, xã hội và kinh tế với chính quyền Việt Nam. Áp dụng luật pháp của quốc gia địa phương với các Hoa kiều thì gặp sự phản đối của Trung Hoa, chờ chính quyền Trung Hoa giải quyết thì rất lâu, do đó có một số quốc gia trong vùng muốn những Hoa kiều này mang quốc tịch địa phương. Riêng tại Việt Nam vấn đề quốc tịch của những Hoa Kiều này là đề tài tranh cãi sôi nổi trong suốt hơn 300 năm qua.

Minh Hương là tên gọi của một bộ phận Người Hoa (Việt Nam) ở vùng Nam Bộ. Tên Minh Hương có nguồn gốc từ tên Triều đại mà những người này đã sinh sống: nhà Minh. Đến khi nhà Thanh thay thế nhà Minh ở Trung Quốc, xáo trộn chính trị khiến họ phải lưu vong sang các nước Đông Nam Á, trong đó có Việt Nam. Họ tuân phục triều đình Việt Nam và nhận Việt Nam là quê hương thứ hai. Họ là những người tị nạn chính trị.

1847, người Minh Hương được coi là người Việt Nam toàn diện. Danh từ Minh Hương sau đó bao gồm tất cả con cái những người Hoa đến Việt Nam lập nghiệp: những người mang hai giòng máu Việt - Hoa hay những trẻ em Hoa kiều sinh ra tại Việt Nam bất kể ý muốn của cha mẹ.

minh hương

唐人街

Mặc dù vẫn giữ phong tục tập quán văn hóa Trung Hoa, nhưng người Minh Hương từ lâu đã được xem là người Việt Nam, họ đóng góp rất nhiều công sức trong thời Nguyễn sơ.

五福臨門

CÔNG TY TRÁCH NHIỆM HỮU HẠN DU LỊCH
TƯỜNG HÒA
祥和旅行社
206/17 TRẦN HƯNG ĐẠO, PHƯỜNG 11, QUẬN 5, TP. HCM
ĐIỆN THOẠI: (08) 38536928

泰山殿

TRẦN
HÒA MINH

chương
HAI
văn hóa

TRẦN
HOÀ MINH

họa tiết
TRUNG HOA

Văn hóa của người Hoa là sự kết hợp giữa
những nét truyền thống và sự giao lưu văn hóa
với các dân tộc anh em trong cộng đồng người
Việt Nam.

đời sống sinh hoạt

Ở Sài Gòn, người Hoa sinh sống bằng nhiều hoạt động kinh tế khác nhau. Nổi trội là trên hai lĩnh vực: sản xuất tiểu thủ công nghiệp và thương nghiệp dịch vụ.

Một số ngành nghề thủ công của người Hoa mang tính truyền thống và sản phẩm của họ được ưa chuộng trên thị trường trong nước cũng như ở nhiều nước như chế biến thực phẩm, hương liệu, đông nam dược, ...

Cộng đồng người Hoa rất dễ nhận diện trong xã hội Việt Nam. Họ có khuynh hướng sống tập trung vào một số địa phương nhất định, thường là những thành phố lớn, khu thương mại, khu công nghiệp, nơi đông dân cư, vùng đồng bằng, quanh các hầm mỏ. **Chợ Lớn** ngày nay được xem là Chinatown lớn nhất trên thế giới.

唐人街

Nơi nào đông dân cư, vị trí địa lý thuận tiện hay chế độ hành chính cởi mở là người Hoa có mặt.

唐人街

phong tục tập quán

TRẦN
HOA MINH

Dù định cư đã qua nhiều đời, người Hoa vẫn gìn giữ được bản sắc văn hóa các phong tục tập quán truyền thống và sử dụng tiếng Hoa làm ngôn ngữ chính thức trong các giao dịch nội bộ.

vạn vật hữu linh

Việc thờ cúng tổ tiên rất được người Hoa coi trọng

Cùng với quan niệm “*vạn vật hữu linh*” (mọi vật đều có linh hồn).

Phong tục, tập quán được người Hoa duy trì ngay trong gia đình, từ món ăn đến cách thức giao dịch và suy nghĩ. Người Hoa không bỏ lỡ những cơ hội để phổ biến văn hóa Trung Hoa trong những dịp lễ lạc và giao tế. Người Hoa thường dựng vợ, gả chồng cho con cái trong cùng tộc người hay trong nhóm địa phương.

Người Hoa có tính tương trợ lẫn nhau trong cộng đồng, trong địa phương và gia đình. Họ ra sức bảo tồn, gìn giữ và phát huy những bản sắc văn hóa truyền thống vốn có của dân tộc mình. Xã hội người Hoa mang tính phụ quyền cao. Trong gia đình, người cha hay người chồng là chủ gia đình. Vẫn luôn giữ vững quan niệm “trọng nam, khinh nữ”.

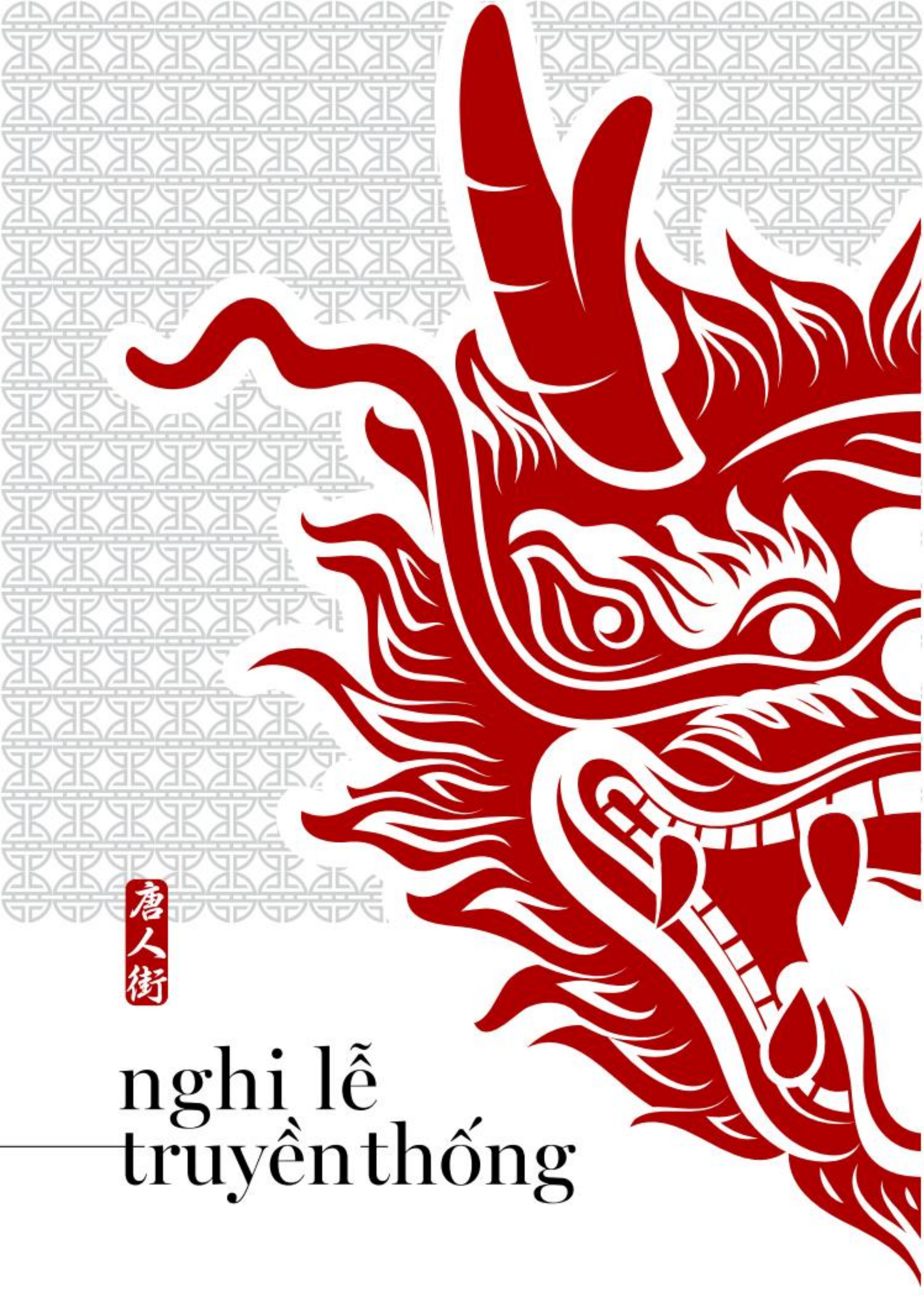
N

Liên kết chặt chẽ với nước trong tín ngưỡng
dân gian Trung Hoa. Chúng được xem là
những người cai quản các dòng chảy của nước
như thác nước, sông, biển, ...

—

G

唐人街

nghi lễ
truyền thống

Điểm nổi bật trong ngày Tết là hội Hoa Đăng
thả đèn lồng lên trời để ước nguyện một năm
trọn vẹn và an lành.

TRẦN
HÒA MINH

唐人街

ÔNG ĐỒ

“ Mỗi năm hoa đào nở
Lại thấy ông đồ già
Bày mực tàu giấy đỏ
Bên phố đông người qua ...”

thơ Vũ Đình Liên

Hình ảnh các ông đồ gốc
Hoa ở Chợ Lớn xuất hiện
đông đảo dọc các hè phố,
nhất là trên các đường
Khổng Tử, Đồng Khánh,
Hùng Vương, ...

TRẦN
HOÀMINH

TẾT NGUYÊN ĐÁN

Được tính theo Âm Lịch, đánh dấu sự kết thúc của mùa Đông và khởi đầu mùa Xuân mới. Tết Nguyên Đán được tính từ ngày đầu tiên của tháng Âm Lịch đầu tiên - ngày Chính (Chánh Nguyệt) và kết thúc vào ngày tổ chức lễ hội Đèn lồng rằm tháng Giêng (Tết Nguyên Tiêu)

Múa **Lân - Sư - Rồng** là một bộ môn nghệ thuật múa dân gian đường phố có nguồn gốc từ Trung Hoa, thường được biểu diễn trong các dịp lễ hội, đặc biệt là Tết Nguyên Đán và Tết Trung Thu, vì **ba con linh thú** này tượng trưng cho sự thịnh vượng, phát đạt, hạnh phúc và hạnh thông.

Tết
Nguyên Đán
là
ngày Tết
quan trọng
nhất
của người
Trung Hoa

TRẦN
HOA MINH

BICH NGA
CHUYÊN BÁN SIÊU LẺ KHÔ CÁC LOẠI
SỐ 54
Đặc biệt
TÔM KHÔ
LÀ TẤN KẾ

CHUYÊN: BÁN SIÊU LẺ KHÔ CÁC
ĐẶC BIỆT TÔM KHÔ

Minh

SỐ 10 KHÔ MỰC - KHÔ BÒ - KHÔ
VÀ DƯ LOẠI HẢI SẢN TẨM GIÀ V
SAP: 9521886 - NR: 9605452-876-999

tết đoàn viên

Tết Trung Thu là một ngày vô cùng đặc biệt với người Hoa nói đây, ngày của giữa tháng mùa Thu, cho nên được gọi là “Trung Thu” hoặc “Trọng Thu”. Trước đêm Trung Thu, mọi người trong gia đình dù sống nơi đâu cũng đều quay về đoàn tụ với ông bà cha mẹ để ăn bữa cơm đoàn viên, đó là ý nghĩa “song viên” nên cũng gọi là “Tết Đoàn Viên”.

Tại phố lồng đèn nằm trên đường Lương Nhữ Học (Quận 5), cứ đến dịp Trung Thu mỗi năm là lại đông như trẩy hội. Người dân khắp nơi đến đây chụp ảnh, mua sắm lồng đèn, dầu lân cũng như để “thường thức” không khí Tết Trung Thu.

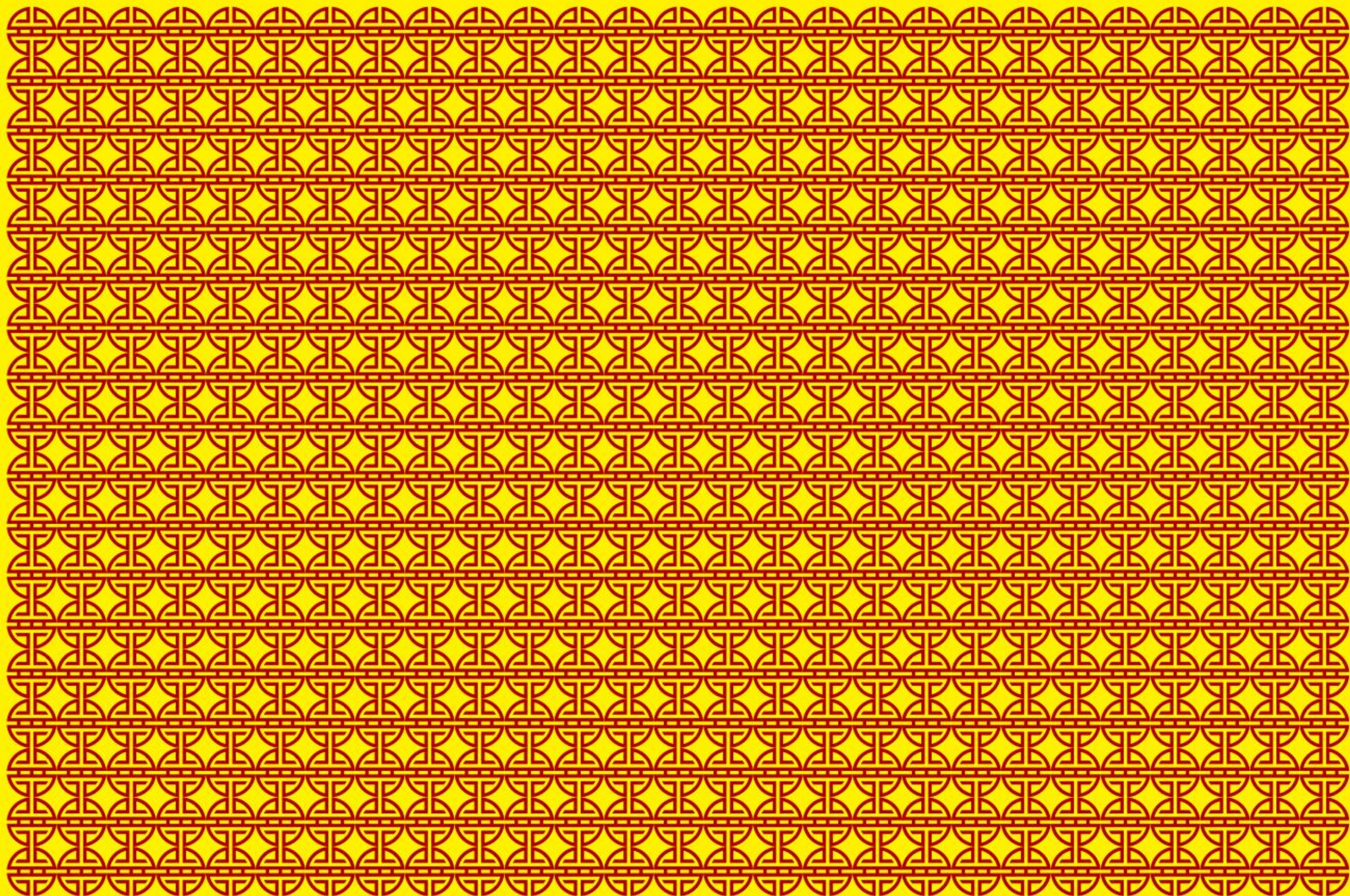

HOA
MINH
TRẦN

唐人街

ảnh hưởng văn hóa Hoa - Việt

Thông qua hệ thống tín ngưỡng tâm linh, các tục lệ và lễ thức nhân cách mà tâm lý người Hoa được hình thành, góp phần củng cố các quan hệ gia đình, ý thức cộng đồng hướng tới những ước vọng về một cuộc sống an sinh, bền vững.

Theo quan niệm của những người còn sống, những người đã chết được đưa xuống cõi âm, một nơi giống với cõi dương. Những người ở cõi âm đều sinh hoạt giống như trên dương thế và họ cũng cần có những vật dụng dành cho cuộc sống.

Hiện nay trước mỗi căn nhà của người Việt thường có những bàn thờ Thổ Địa hay Thần Tài màu đỏ với chữ Hán màu vàng. Vào các ngày Tết, người Việt vẫn có truyền thống trang trí các vật phẩm và giấy dán tài lộc có các chữ Hán tự, đốt giấy tiền vàng mã như một phần tâm linh ước nguyện một năm đầy may mắn, thuận lợi cầu an lành đến với gia đạo.

Tục lệ đốt vàng mã là một trong những tập quán cổ truyền và văn hóa tín ngưỡng của người Hoa, thay vì chôn người thật, họ làm hình nộm. Thay vì chôn vàng bạc, ngọc ngà, châu báu dưới bia mộ thì người Trung Hoa làm bằng giấy vàng mã.

Tục lệ này đã có từ lâu đời, bền rễ, ăn sâu vào tâm thức của người dân Việt Nam. Trong bất cứ dịp lễ nào, từ ngày rằm, mừng một hàng tháng đến ngày Tết, ngày cúng giỗ tổ tiên ông bà.. Nhà nào cũng mua vàng mã, tiền giấy về đốt.

Nhiều người tin là người cõi âm được đốt càng nhiều tiền âm phủ thì sẽ có càng nhiều tiền để tiêu và trở nên giàu có ở dưới cõi âm và khi họ trở nên giàu có thì sẽ phù hộ nhiều hơn cho người sống trở nên phát tài, làm ăn phát đạt hơn.

Minh của ngày trước có thể bỏ ra hàng giờ đồng hồ lục tung tung góc ngách của Sài Gòn để tìm chỗ ăn chỗ chơi hay đơn giản chỉ là sở thích tìm tòi vài thứ mới mẻ. Vậy mà đến lúc đưa em nhỏ nhờ chở đi mua lồng đèn ở phố người Hoa, mình lại chẳng biết nằm ở đâu. Cảm giác tò mò cũng bắt đầu từ lúc ấy, nó khiến mình dễ tâm và chạnh lòng mỗi khi nghĩ đến.

Khi chúng ta còn trẻ, chúng ta thích dịch chuyển. Không muốn đứng yên một chỗ, chân chương khi phải ở hoài một nơi và ngọt ngạt khi nhịp sống lặp lại mỗi ngày. Nhưng có những người, họ bắt đầu đi phải rời đi. Họ nhớ nhà nhớ cội, lại chẳng thể quay về. Họ tìm kiếm nhau, tìm bọc lấy nhau nơi đất khách quê người. Được gặp gỡ và lắng nghe câu chuyện của họ khiến mình học được rất nhiều điều, cũng khiến mình vui đi phần nào cảm giác hổ thẹn khi không hề biết đến sự tồn tại của họ, khi mà mỗi ngày ta đều hít thở chung dưới bầu trời Sài thành.

Xin được ngỏ lời cảm ơn chân thành đến bạn đọc đã dành cho chúng mình cơ hội thay lời muốn nói để gửi đến "Ngôi nhà chung của Cộng đồng Hoa Minh"

Quyển sách này là một cố gắng để đền bù vào khiếm khuyết đó và cũng là thay họ hoài niệm về một nơi chốn mà nay ta càng thấy yêu thương và luyến tiếc.

Thương mến,
Hoa Minh trần!

NHÀ XUẤT BẢN THẾ GIỚI
88-90 Ký Con, P. Nguyễn Thái Bình, Quận 1 - TP. HCM
ĐT: (08) 39142890
Fax: (08) 38216009
Email: nxbtg@nxbthegioi.org.vn

Chịu trách nhiệm xuất bản:
NGUYỄN THẾ BẢO

Biên tập: Nguyễn Ngọc Duy Uyên
Hình ảnh: Nguyễn Ngọc Duy Uyên
Sửa bài in: Nguyễn Thế Bảo
Bìa: Đỗ Nguyệt Khương
Trình bày: Đỗ Nguyệt Khương
Tư liệu: Wiki và Google
Nguồn ảnh: Lam Tom, Thanh Tùng, Google và Pinterest

DƠN VỊ LIÊN DOANH
Công ty TNHH NHÀ NAM BOOK
940 đường 3/2, P.15, Q.11, TP. Hồ Chí Minh
ĐT: (08) 38 663447; Fax: (08) 38 663449
Website: www.nhanambook.com.vn

Khổ 14.8 x 21 cm, Số DKKHXB: 206-2018/CXBIPH/1-12/VNTPHCM
Quyết định xuất bản số 72-QĐ/NXBVHVN ngày 02.06.2018
In 1 cuốn, tại Công ty Cổ phần In Khuyến Học Phía Nam
Trụ sở: 128/7/7 Trần Quốc Thảo, Phường 7, Quận 3, TP. HCM
Xưởng In: 9-11 đường CN1 (KCN Tân Bình), P. Sơn Kỳ, Q. Tân Phú, TP. HCM
In xong và nộp lưu chiểu quý I năm 2018

HOA MINH TRẦN

"Sáng nay mây âm một màu
Chiều buông dần tối dạ sâu ngân ngo
Cầu Ô thôi bắc đôi bờ
Đêm tàn dom đóm vắn vơ bên lầu
Trăng ngà ngọc khuyết lười câu
Trời chia đôi mảnh ai sầu chia ly
Tiền đường nơi ấy nàng Tô
Một mùa thu lại cách xa phương trời."

Thất tịch
thơ Lý Hạ

ĐƠN VỊ
LIÊN DOANH
Công ty TNHH
Nhà Nam

940 đường 3/2, P.15,
Q.11, TP.HCM
ĐT: (08) 38 663447
Fax: (08) 38 663449

8 93 1234 567897

150.000Đ